

Česká republika má uzavřenu s Ukrajinou smlouvu o právní pomoci v občanských věcech,¹¹⁶ která upravuje obecně problematiku určování rozhodného práva pro závazkové vztahy v ust. čl. 48 (oddíl V „Závazkové právo“). Primárně se připouští provedení volby práva. Není-li volba práva provedena, použije se (kromě smluv ohledně nemovitostí) právní řád, na jehož území došlo k uzavření smlouvy. Forma smlouvy se řídí stejným právem jako smluvní závazek. Název tohoto oddílu není správný, protože neupravuje právo použitelné pro všechny závazkové vztahy (tj. i mimosmluvní), nýbrž jen pro ty smluvní.

1.3 Právo rozhodné pro pojistné smlouvy podle Nařízení Řím I

1.3.1 Úvodní výklad

Zvláštní kolizní úprava pojistných smluv se nachází v ust. čl. 7 Nařízení Řím I. Pro výklad tohoto ustanovení jsou významné i body č. 32 a 33 Odůvodnění. První z nich mimo jiné stanoví, že kvůli zvláštní povaze pojistných smluv by mělo speciální ust. čl. 7 zajistit odpovídající úroveň **ochrany pojistníků**. Článek 6 obsahující kolizní úpravu spotřebitelských smluv nemá být aplikován v oblasti této zvláštní úpravy pojistných smluv.¹¹⁷ Bod č. 33 stanoví, že pokud pojistná smlouva, která nekryje velké riziko,¹¹⁸ kryje více rizik, z nichž alespoň jedno se nachází v členském státě a alespoň jedno se nachází ve třetí zemi, měla by se zvláštní ustanovení pro pojistné smlouvy v Nařízení Řím I **vztahovat pouze na riziko nebo rizika nacházející se v příslušném členském**

¹¹⁶ Byla publikována jako sdělení ministra zahraničních věcí pod č. 123/2002 Sb. m. s. ve znění Protokolu publikovaného jako sdělení ministra zahraničních věcí pod č. 77/2008 Sb. m. s.

¹¹⁷ K tomu srov. odlišný názor M. Frickeho v Rauscher, T. (vyd.): Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht: Kommentar, sv. 3, Sellier, Mnichov 2011, s. 351–352.

¹¹⁸ Nařízení Řím I používá pojem riziko, aniž by jej samo vymezovalo. Někteří autoři (např. A. K. Schnyder in Reithmann, Ch., Martiny, D.: Internationales Vertragsrecht, Verlag Dr. Otto Schmidt, Kolín n. R. 2010, s. 1400) proto doporučují použít jako vodítko implementovanou definici pojmu riziko z vlastní vnitrostátní právní úpravy (tj. v případě České republiky ust. čl. 10a a 10b ZMPS). Pojem riziko by však měl být vykládán autonomně (nezávisle na vnitrostátním právním řádu členského státu EU), a proto bude třeba do budoucna spíše vycházet z vymezení pojmu riziko v judikatuře Soudního dvora EU, která se nepochybně do budoucna vyvine.

státě nebo členských státech. Smyslem tohoto ustanovení je odstranit teoreticko-praktický spor, který se týkal aplikace Římské úmluvy v případě, kdy pojistná smlouva současně kryla více rizik, z nichž aspoň jedno se nacházelo mimo Evropský hospodářský prostor. Římská úmluva totiž tuto otázku neřešila. Podle bodu 33 tedy dochází ke **štěpení obligačního statutu** u pojistných smluv týkajících se hromadných rizik (u velkých rizik se podle čl. 7 Nařízení Řím I nerozlišuje, zda je riziko umístěno v členském státě, či nikoliv). Na rizika nacházející se na území EU se použije ust. čl. 7 a na rizika nacházející se mimo EU se aplikuje obecná kolizní úprava podle ust. čl. 3 a 4 (popř. i čl. 6) Nařízení Řím I. Toto štěpení statutu může být problematické, neboť platnost pojistné smlouvy v případě rozštěpeného obligačního statutu musí být posuzována podle práva dvou (případně více) států a stejně tak musejí být posuzovány i následky její případné neplatnosti.¹¹⁹

Z věcné působnosti Nařízení Řím I jsou vyňaty podle ust. čl. 1 odst. 2 písm. j) pojistné smlouvy, vyplývající z činnosti prováděné jinými organizacemi, než jsou organizace uvedené v ust. čl. 2 směrnice 2002/83, jejichž předmětem je poskytovat **dávky zaměstnancům nebo osobám samostatně výdělečně činným**, které patří k podniku či skupině podniků nebo k obchodu či skupině obchodů, v případě úmrtí nebo přežití nebo v případě přerušení či omezení činnosti nebo v případě nemoci související s prací nebo pracovním úrazem. Důvodem tohoto vynětí z aplikačního rozsahu Nařízení Řím I je blízký vztah tohoto typu smluv se systémem veřejného sociálního pojištění v jednotlivých členských státech. **Pro tento typ smluv se tedy stále použije kolizní úprava obsažená v mezinárodním právu soukromém členských států EU.** Ust. čl. 2 uvedené směrnice se však týká pouze společností založených v členských státech EU. **Pokud se však bude jednat o společnost se sídlem mimo EU, použije se na tento typ smluv Nařízení Řím I.** Dále je třeba poukázat na ustanovení čl. 1 odst. 2 písm. i), které **vyjímá z věcné působnosti Nařízení Řím I závazky vyplývající z předmluvního jednání** (typicky se může jednat o porušení informační povinnosti ze strany pojistitele), na které se vztahuje

¹¹⁹ H. Heiss dokonce spatřuje v této úpravě porušení zákazu diskriminace podle čl. 4 Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru vůči Islandu, Lichtenštejnsku a Norsku. Doporučuje proto použít ust. čl. 7 odst. 3 týkající se hromadných rizik i vůči těmto státům. Srov. Heiss, H.: Insurance contracts in Rome I: Another recent failure of the European legislature, Yearbook of Private International Law, č. 10/2008, s. 266.

ust. čl. 12 Nařízení Řím II.^{120,121} M. Fricke ještě správně uvádí, že vyňaty jsou částečně i vztahy z pojistných smluv sjednaných v rámci vzájemných pojistných spolků/sdružení v rozsahu vymezeném ust. čl. 1 odst. 2 písm. f) Nařízení Řím I, přičemž rozsah vymezení musí být posuzován s ohledem na obsah konkrétní smlouvy.¹²²

Nařízení Řím I obsahuje zásadu univerzální použitelnosti, což znamená, že právo určené na základě Nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států EU, či nikoliv.

1.3.2 Vzájemný vztah a obsah obecné kolizní právní úpravy smluvních závazků (ust. čl. 3, 4 a 6) a zvláštní kolizní právní úpravy pojistných smluv v Nařízení Řím I (ust. čl. 7 – Pojistné smlouvy)

Podle ust. čl. 1 odst. 4 Nařízení Řím I se pro účely zvláštní kolizní právní úpravy pojistných smluv v Nařízení Řím I považuje za členský stát i **Dánsko**.

¹²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy, Úř. věst. L 199, 31. červenec 2007, s. 40–49.

¹²¹ Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy z předmluvní odpovědnosti (*culpa in contrahendo*) je podle ust. čl. 12 právo, kterým se řídí pojistná smlouva, resp. by se jím řídila, pokud by byla uzavřena (lze sem zařadit např. neuzavření pojistné smlouvy kvůli přerušení jednání o smlouvě ve zlé víře nebo kvůli zdržování jednání o uzavření smlouvy ve zlé víře; srov. Heiss, H.: Insurance contracts in Rome I: Another recent failure of the european legislature, Yearbook of Private International Law, 10/2008, s. 264). Toto řešení je logicky správné, neboť jím dochází ke sjednocení smluvního a mimosmluvního obligačního statutu. Pokud nemůže být rozhodné právo určeno tímto způsobem, použije se:

- a) právo místa vzniku škody,
- b) právo společného bydliště stran,
- c) právo státu, s nímž je mimosmluvní závazkový vztah, který vzniká z předmluvního jednání, zjevně úžeji spojen (úniková doložka).

¹²² M. Fricke v Rauscher, T. (vyd.): Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht: Kommentar, sv. 3, Sellier, Mnichov 2011, s. 341.

1.3.2.1 Právo rozhodné pro smlouvy o zajištění a pojistné smlouvy mimo aplikační rozsah ust. čl. 7 Nařízení Řím I

Čl. 7 Nařízení Řím I se **nevztahuje na smlouvy o zajištění a na pojistné smlouvy kryjící jiná než velká pojistná rizika mimo území EU,**¹²³ a proto se u tohoto typu smluv určí rozhodné právo podle obecné kolizní úpravy Nařízení Řím I (ust. čl. 3 a 4) následujícím způsobem:

- 1) **volba práva** provedená stranami podle ust. čl. 3 Nařízení Řím I,
- 2) pokud nebude provedena volba práva podle ust. čl. 3 Nařízení Řím I, použije se právo země, v níž má strana, která je povinna poskytnout **plnění charakteristické** pro smlouvu, své bydliště nebo sídlo,
- 3) vyplývá-li ze všech okolností případu, že je smlouva **zjevně**¹²⁴ **úžeji spojena s jinou zemí**, než je země charakteristického plnění jedné ze smluvních stran, použije se právo této jiné země.

Bod třetí (ust. čl. 4 odst. 4) umožňuje řešení situace pro případ množného pojištění uzavřeného s pojistiteli z různých států, pro které by se použilo právo určené podle zásady nejužšího spojení (např. právo místa rizika), aby se zamezilo štěpení statutu. Toto řešení se doporučuje přijmout analogicky i pro množná pojištění, na něž nepamatuje ust. čl. 7.¹²⁵

V případě pojistných smluv kryjících pojistná rizika mimo území EU, uzavřených se spotřebitelem, musí být aplikováno ust. čl. 6. Zde je třeba především poukázat na omezení volby práva podle čl. 6 odst. 2, kdy spotřebitel nesmí být zbaven ochrany, kterou mu poskytují **kogentní normy práva,**¹²⁶

¹²³ Názor M. Frickeho (srov. Fricke, M.: Das internationale Privatrecht der Versicherungsverträge nach Inkrafttreten der Rom-I-Verordnung, Versicherungsrecht č. 10/2008, s. 448), že se jedná o redakční chybu, je v právní teorii odmítán (srov. např. Gruber, U., P.: Insurance Contracts publ. v Ferrari, F., Leible, S.: Rome I Regulation – The Law Applicable to Contractual Obligations in Europe, Sellier, Mnichov 2009, s. 123).

¹²⁴ Slovo „zjevně“ bylo vloženo do Nařízení Řím I navíc oproti ust. čl. 4 odst. 5 Římské úmluvy ve snaze zdůraznit výjimečnost použití únikové doložky, a zamezit jejímu nadměrnému využívání soudy členských států EU.

¹²⁵ Plender, R., Wilderspin, M.: The European Private International Law of Obligations, 3. vyd., Sweet & Maxwell/Thomson Reuters, Londýn 2009, s. 290.

¹²⁶ M. Fricke se domnívá, že se má jednat pouze o imperativní normy (podle ust. čl. 9 odst. 2) a výhradu veřejného pořádku (podle ust. čl. 21). S tímto názorem nelze souhlasit, protože ust. čl. 6 odst. 2 Nařízení Řím I žádný odkaz na ust. čl. 9 a 21 neobsahuje. Bude tak zpravidla nutné zohledňovat kogentní normy na ochranu spotřebitele platné v místě jeho bydliště (Shodně G. P. Callies v Callies, G. P. (ed.): Rome Regulations – Commentary on

keré by se aplikovalo v případě neprovedení volby práva. Toto ustanovení tedy připouští volbu práva, avšak spotřebitel nesmí být zbaven ochrany, kterou by mu poskytoval právní řád určený podle ust. čl. 6 odst. 1 (zpravidla stát místa bydliště spotřebitele), pokud by volba nebyla provedena. Návrh nového českého zákona o mezinárodním právu soukromém v ust. § 87 odst. 2 stanoví, že *pokud právní poměr založený spotřebitelskou smlouvou úzce souvisí s územím některého členského státu Evropské unie, nemůže být spotřebitel zbaven ochrany příslušející mu podle českého práva, jestliže řízení probíhá v České republice, i když pro smlouvu bylo zvoleno nebo i jinak se má použít právo jiného než členského státu Evropské unie.* V ust. § 46b odst. 1 německého uvozovacího zákona k občanskému zákoníku najdeme úpravu, podle níž se na smlouvu nepodléhající na základě volby práva právnímu řádu členského státu EU, nebo státu patřícího do Evropského hospodářského prostoru, která však vykazuje užší spojení s některým z těchto států, použije vnitrostátní úprava daného státu založená na implementaci směrnic na ochranu spotřebitele.

V právní teorii i praxi je doposud sporné, **zda charakteristické plnění v případě neprovedení volby práva poskytuje zajišťovna, nebo prvopojistitel.** Autoři, kteří zastávají názor, že by se mělo aplikovat právo sídla pojistitele, vycházejí, ze skutečnosti, že existence smlouvy o zajištění je závislá na existenci předmětné pojistné smlouvy. Zajišťovna poskytuje podle názoru těchto autorů případně pouze peněžité plnění, a proto je charakteristické plnění prvopojistitele, který přímo garantuje na základě pojistné smlouvy pojistné krytí.¹²⁷ M. Fricke na podporu tohoto názoru uvádí, že i Směrnice Solventnost II vychází z toho, že riziko, na které se vztahuje smlouva o zajištění, se nachází v místě pobočky prvopojistitele, a proto doporučuje za účelem odstranění

European Rules on the Conflict of Laws, Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn 2011, s. 153, m. č. 71).

¹²⁷ Srov. D. Czernich v Heiss, H., Czernich D.: *EVÜ – Das Europäische Schuldvertragsübereinkommen – Kommentar*, Orac, Vídeň 1999, s. 106–107, Fricke, M.: *Das internationale Privatrecht der Versicherungsverträge nach Inkrafttreten der Rom-I-Verordnung*, *Versicherungsrecht* 10/2008, s. 446 a Schnyder in Reithmann, Ch., Martiny, D.: *Internationales Vertragsrecht*, Verlag Dr. Otto Schmidt, Kolín n. R. 2010, s. 1398. M. Fricke na svém názoru setrvává doposud a uvádí řadu logických argumentů ve prospěch použití práva státu místa sídla prvopojistitele i zajišťovny [srov. Rauscher, T. (vyd.): *Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht: Kommentar*, sv. 3, Sellier, Mnichov 2011, s. 345–347]. Nakonec dospívá opět k závěru o vhodnosti použití práva místa sídla pojistitele, protože v teritoriu tohoto státu uzavírá pojistitel většinu smluv, vůči kterým se poskytuje zajištění.

nejasností vycházet z práva místa sídla zajišťovatele.¹²⁸ Podle názoru druhé skupiny autorů¹²⁹ je právě oním charakteristickým plněním ze smlouvy o zajištění peněžité plnění zajišťovatele. Tuto diskusi lze považovat za čistě akademickou, protože drtivá většina smluv o zajištění dnes obsahuje ustanovení o volbě práva. Podle bodu č. 32 Odůvodnění se zde **neaplikuje ust. čl. 6 o spotřebitelských smlouvách**.

1.3.2.2 Pojistné smlouvy spadající pod aplikační rozsah ust. čl. 7 Nařízení Řím I

Ust. čl. 7 se vztahuje na pojistné smlouvy kryjící:

a) **velká rizika** [podle definice uvedené v ust. čl. 5 písm. d) směrnice 73/239, resp. od 1. 11. 2012 ust. čl. 13 bod 27 směrnice Solventnost II¹³⁰] bez ohledu na to, zda se kryté riziko nachází v členském státě EU,¹³¹

b) na všechny **další pojistné smlouvy, které kryjí rizika nacházející se na území členských států EU**.

Místo, kde se nachází riziko, se posuzuje podle jeho umístění v době uzavření pojistné smlouvy. Určení umístění rizika je potřeba provést odděleně

¹²⁸ Rauscher, T. (vyd.): *Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht: Kommentar*, sv. 1 a 3, Sellier, Mnichov 2011, s. 343–347.

¹²⁹ Srov. Bělohávek, A.: *Římská úmluva, Nařízení Řím I, I. díl*, C. H. Beck, Praha 2009, s. 1180, Gruber, U., P.: *Insurance Contracts publ. v Ferrari, F., Leible, S.: Rome I Regulation – The Law Applicable to Contractual Obligations in Europe*, Sellier, Mnichov 2009, s. 112 nebo Heinze, Ch.: *Insurance contracts under the Rome I Regulation*, *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, roč. 27, č. 4/2009, s. 452.

¹³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (dále jen „směrnice Solventnost II“).

¹³¹ Nařízení Řím I tedy nerozšiřuje okruh velkých rizik o zvláštní kategorie těchto rizik na rozdíl od ust. čl. 14 nařízení Brusel I (viz níže). U. P. Gruber navrhuje doplnit do čl. 7 odst. 2 Nařízení Řím I odkaz na ust. čl. 14 Nařízení Brusel I (Gruber, U. P.: *Insurance Contracts publ. v Ferrari, F., Leible, S.: Rome I Regulation – The Law Applicable to Contractual Obligations in Europe*, Sellier, Mnichov 2009, s. 116). Nevýhodou této provázanosti obou nařízeních by byla nutnost změny odkazu v ust. čl. 7 odst. 2 Nařízení Řím I, pokud by bylo Nařízení Brusel I (nebo stávající znění čl. 14) zrušeno a nahrazeno nařízením jiným (jako se tomu stalo v případě nahrazení nařízení Brusel I nařízením Brusel IIa). Na druhé straně by bylo skutečně na místě sjednocení definice velkých rizik pro obě shora uvedená nařízení, protože zjevně neexistuje důvod pro jejich odlišnost. Směrnice Solventnost II však sjednocení vymezení pojmu velké riziko nepřinesla.

u životních a neživotních pojištění podle relativně komplikovaných ustanovení¹³² níže uvedených směrnic.

V případě **životního** pojištění se vychází z ust. čl. 1 odst. 1 písm. g) směrnice 2002/83, podle kterého se „členským státem závazku“ rozumí členský stát EU, ve kterém má pojistník – fyzická osoba obvyklé bydliště, nebo provozovnu v případě pojistníka – právnické osoby, ke které se pojistná smlouva vztahuje.

V případě **neživotního pojištění** se vychází při lokalizaci rizika z ust. čl. 2 písm. d) směrnice 88/357,¹³³ podle kterého „členským státem, ve kterém se nachází riziko“, je:

1) členský stát, ve kterém se nachází majetek, pokud se pojištění vztahuje buď na budovy (resp. budovy a jejich obsah, pokud je obsah kryt stejnou pojistnou smlouvou),

2) členský stát registrace, pokud se pojištění vztahuje na vozidla jakéhokoli typu,¹³⁴

3) členský stát, ve kterém pojistník uzavřel krátkodobé cestovní pojištění (tj. pojistnou smlouvu na dobu maximálně čtyř měsíců, která kryje rizika na cestách nebo o dovolených, bez ohledu na odvětví),

4) v ostatních případech členský stát EU, ve kterém má pojistník své obvyklé bydliště, nebo ve kterém má pojistník – právnická osoba provozovnu, jíž se pojistná smlouva týká.¹³⁵

¹³² K tomu, jaké nejasnosti od počátku vznikaly v evropském právu ohledně vymezení pojmu „umístění rizika“, srov. Wieser, E: Auf dem Weg zur Europapolizze, Zeitschrift für das Versicherungswesen, č. 3/2006, s. 55.

¹³³ Od 1. listopadu 2012 se použije odkaz na ust. čl. 13 směrnice Solventnost II.

¹³⁴ U. P. Gruber v této souvislosti poukazuje na novelizaci směrnice 90/232/EHS směrnici 2005/14/ES, která v ust. čl. 4 odst. 4 stanoví, že se vkládá nový článek 4a odst. 1, který zní: *Odchylně od druhé odrážky čl. 2 písm. d) směrnice 88/357/EHS [], pokud je vozidlo odesláno z jednoho členského státu do jiného, se za členský stát, kde se nachází riziko, pokládá cílový členský stát, a to bezprostředně poté, co kupující převezme vozidlo, po dobu třiceti dnů, přestože vozidlo nebylo v cílovém členském státě řádně registrováno.* [srov. Gruber U. P. v Callies, G. P. (ed.): Rome Regulations – Commentary on European Rules on the Conflict of Laws, Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn 2011, s. 160]. Ust. čl. 7 odst. 6 sice odkazuje přímo na směrnici 88/357, nicméně logicky lze dovodit, že se i v tomto případě dá aplikovat výše uvedené znění ust. čl. 4a směrnice 90/232/EHS.

¹³⁵ Tento bod by se měl použít na základě logického výkladu ust. čl. 2 písm. d) směrnice 88/357 i v případě, že vozidlo není zaevidováno a nemá poznávací značku, protože pak nelze aplikovat bod druhý [tomuto řešení odpovídá ust. čl. 1 odst. 4 písm. c) směrnice 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojiš-

Ad a) V případě pojištění **velkých rizik** se určí rozhodné právo podle Nařízení Řím I následujícím způsobem (ust. čl. 7 odst. 2):

1) volbou práva (neomezenou),¹³⁶

2) pokud nebude provedena volba práva, použije se právo státu, kde má pojistitel své sídlo (tj. místo umístění jeho ústřední správy v době uzavření smlouvy¹³⁷),

3) vyplývá-li ze všech okolností případu,¹³⁸ že pojistná smlouva je zjevně úžeji spojena s jiným státem, použije se právo tohoto státu („úniková doložka“).¹³⁹

tění, Úř. věst. L 263, 7. říjen 2009, s. 11–31]. Pokud by však vozidlo bylo zaregistrováno, ale následně by mu byla registrace odňata, tak by bylo v případě havárie způsobené tímto vozidlem sporné, zda se má použít právo místa registrace, místa dopravní nehody, či bydliště/sídla pojistníka. Za správné lze v tomto případě považovat použití práva místa dopravní nehody ve smyslu ust. čl. 1 odst. 4 písm. d) směrnice 2009/103, protože nezaregistrované vozidlo často nebude ani pojištěné, a tudíž by vznikala právní nejistota, který právní řád použít.

¹³⁶ Volba práva musí splňovat požadavky ust. čl. 3 Nařízení Řím I. Volba práva musí být výslovná nebo musí aspoň vyplývat s dostatečnou určitostí z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. O konkludentní volbě práva ve prospěch určitého právního řádu může svědčit např. použití odkazu na určitý právní předpis nebo jeho jednotlivá ustanovení, jakož i použití určitého právního institutu typického pro jediný právní řád. Naopak uzavření pojistné smlouvy v určitém jazyce nebo na určitém místě nelze považovat za projev vůle směřující k volbě práva. V odborné literatuře je sporné, zda indicií pro konkludentní volbu práva může být dohoda o příslušnosti obecného, nebo rozhodčího soudu (Proti tomuto názoru srov. Kučera, Z. Mezinárodní právo soukromé, 7. vyd., Doplněk/Aleš Čeněk, Praha/Plzeň 2009, s. 134. Ve prospěch tohoto názoru srov. Rauscher, T. (vyd.): Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht: Kommentar, sv. 3, Sellier, Mnichov 2011, s. 349.).

¹³⁷ Popř. v souladu s ust. čl. 19 odst. 2 sídlo jeho pobočky, zastoupení nebo provozovny, pokud byla pojistná smlouva uzavřena jejich prostřednictvím nebo mají na základě pojistné smlouvy poskytnout plnění. Tato norma se tedy použije bez ohledu na to, zda si musí pobočka vyžádat konečné schválení pojistné smlouvy od ústředí pojišťovny nacházejícího se v jiném státě.

¹³⁸ Někteří autoři (Plender, R., Wilderspin, M.: The European Private International Law of Obligations, 3. vyd., Sweet & Maxwell/Thomson Reuters, Londýn 2009, s. 273) se domnívají, že se jedná o obchodní okolnosti případu včetně obchodních zvyklostí. Jako příklad se ve Zprávě *Giullano-Lagarde* (bod č. 3 komentáře k ust. čl. 3 Římské úmluvy) uvádí použití Lloydovy standardní pojistky pro námořní pojištění (*Lloyd's standard policy of marine insurance*). Tento příklad však již není aktuální, protože nové Institute Cargo Clauses (doložky pro pojištění nákladu) z roku 2009, o nichž bude pojednáno níže, obsahují přímo ustanovení o volbě anglického práva. Vymezení únikové doložky v ust. čl. 7 odst. 2 je však užší než v ust. čl. 4 a výslovně nepočítá se štěpením obligačního statutu.

¹³⁹ Pro kritický postoj k použití této únikové doložky v kolizní úpravě pojistných smluv pro její rozpor s principem právní jistoty srov. Heiss, H.: Insurance contracts in Rome I:

Použití práva jiného státu, než stanoví bod 2 na základě únikové doložky, připadá v úvahu zejména v případě, že má pojistník bydliště, resp. sídlo v jiném státě než pojistitel a v tomto státě je zároveň umístěno pojistné riziko.

Nařízení Řím I neřeší otázku, k jakému časovému okamžiku se posuzuje, zda se jedná o pojištění velkého rizika. Problém spočívá v tom, že kritéria stanovená v ust. čl. 5 písm. d) první směrnice 73/239 (celková bilance, čistý obrat a počet zaměstnanců) se mohou postupem času měnit. Rozhodujícím pro hodnocení rizika by měl být proto okamžik uzavření pojistné smlouvy.¹⁴⁰

Ad b) V případě **jiné pojistné smlouvy**, než je smlouva ohledně velkého rizika (pojistné smlouvy ohledně hromadných rizik a pojistné smlouvy uzavřené se spotřebiteli), si mohou v souladu s ust. čl. 3 Nařízení Řím I strany zvolit pouze následující rozhodné právo (omezená volba práva):

1) právo jakéhokoli členského státu, v němž se nachází riziko v okamžiku uzavření pojistné smlouvy [ust. čl. 7 odst. 3 písm. a)];

2) právo země, v níž má pojistník své obvyklé bydliště¹⁴¹ [ust. čl. 7 odst. 3 písm. b)];

3) v případě životního pojištění právo členského státu, jehož je pojistník státním příslušníkem [ust. čl. 7 odst. 3 písm. c)];

4) v případě pojistných smluv kryjících rizika omezená na události, k nimž došlo v jednom členském státě, a to v jiném, než je členský stát, v němž se riziko nachází, právo tohoto státu [ust. čl. 7 odst. 3 písm. d)];

5) v případě pojistníka se smlouvou ohledně jiného než velkého pojistného rizika, který **provazuje profesionální nebo podnikatelskou činnost nebo vykonává svobodné povolání** a pojistná smlouva kryje dvě či více rizik vztahujících se k této činnosti a nacházejících se v různých členských státech, právo

Another recent failure of the european legislature, Yearbook of Private International Law, 10/2008, s. 268. Pro opačný názor srov. Gruber, U. P.: Insurance Contracts publ. v Ferrari, F., Leible, S.: Rome I Regulation – The Law Applicable to Contractual Obligations in Europe, Sellier, Mnichov 2009, s. 113.

¹⁴⁰ Shodně Fricke, M.: Das internationale Privatrecht der Versicherungsverträge nach Inkrafttreten der Rom-I-Verordnung, Versicherungsrecht 10/2008, s. 446.

¹⁴¹ Nařízení Řím I definuje v čl. 19 pojem obvyklé bydliště pouze ve vztahu k obchodním společnostem, sdružením, právníkům osobám a fyzickým osobám – podnikatelům. U fyzických osob nejednající v rámci podnikatelské činnosti bude třeba posuzovat obvyklé bydliště podle faktických okolností případu (místo výkonu práce, místo bydlení, místo pobytu rodiny, místo studia, místo registrace v církvi nebo zájmovém sdružení atd.).

kteréhokoli z těchto členských států nebo právo země, v níž má pojistník své obvyklé bydliště [ust. čl. 7 odst. 3 písm. e)].¹⁴²

Diskutabilní je potřebnost bodu 1) v situaci, kdy ust. čl. 7 odst. 3 pododstavec 3 stejně stanoví, že pokud nebylo rozhodné právo stranami zvoleno podle tohoto odstavce, bude se pojistná smlouva řídit právem členského státu EU, v němž se riziko nachází v okamžiku uzavření smlouvy. Navíc je v právní teorii sporné, jaký je vztah mezi bodem 1 a bodem 5. Zde se přikláním k jazykovému výkladu bodu 1), který požívá pojem riziko v jednotném čísle, a tudíž se aplikuje ve vztahu k bodu 5) pouze v případě, že se nejedná o více rizik.¹⁴³

Rovněž bod 2 má omezený význam, když si uvědomíme, že podle výše uvedeného ust. čl. 1 odst. 1 písm. g) směrnice 2002/83 se v případě životního pojištění nachází riziko v místě bydliště, resp. provozovny pojistníka, a tudíž se bude aplikovat toto právo podle ust. čl. 7 odst. 3 pododstavec třetí i v případě neprovedení volby práva. Tento bod je tedy relevantní v oblasti neživotního pojištění budov, vozidel a krátkodobého cestovního pojištění [srov. výše uvedená ust. čl. 2 písm. d) směrnice 88/357], která obsahují jinou lokalizaci rizika, než je bydliště pojistníka. Ust. čl. 7 odst. 3 písm. b) používá cíleně pojem země, který zahrnuje členské i nečlenské státy EU a umožňuje zvolit jejich právo.

Smyslem bodu 3 je připuštění volby práva *lex patriae* pro případ komerčních důchodových pojištění v souladu s ust. čl. 21 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“). Nařízení Řím I v tomto bodě vychází z toho, že v případě tohoto typu pojištění není primárně potřeba ochrana slabší smluvní strany. Toto ustanovení navíc nabízí optimální možnost volby práva pro osoby s vícenásobným státním občanstvím, žijícími v členském státě EU, protože mohou mít čistě formální sepětí s právem (registrovaného) místa bydliště v jednom státě s ohledem na jejich skutečné bydliště v jiném státě. Vzhledem k tomu, že u osob uzavírajících shora uvedený typ pojištění není třeba zvláštní ochrany, nevidím zásadní důvod, pro který byla možnost volba práva omezena pouze na členské státy. Jednak tento přístup neodpovídá univerzální použitel-

¹⁴²H. Heiss navrhuje podstatné rozšíření volby práva ve svém návrhu nového ust. čl. 7, který např. umožňuje, za účelem překonání stávajících omezení pojistného trhu, obecně provést volbu práva v pojistné smlouvě s pojistitelem, který vyvíjí své aktivity výhradně mimo místo bydliště pojistníka. Srov. Heiss, H.: Insurance contracts in Rome I: Another recent failure of the european legislature, Yearbook of Private International Law, 10/2008, s. 282.

¹⁴³Srov. Heiss, H.: Insurance contracts in Rome I: Another recent failure of the European legislature, Yearbook of Private International Law, 10/2008, s. 269.

nosti nařízení a jednak do určité míry diskriminuje pojistitele z nečlenských států. Evropský zákonodárce tak zřejmě vycházel z úvahy, že pojistník uzavírá některé smlouvy o pojištění v členském státě, jehož má státní příslušnost např. za účelem získání finančního příspěvku státu ke komerčnímu důchodovému připojištění. M. Fricke zde poukazuje na praktický problém, který vzniká ve spojení s uzavíráním skupinových životních pojištění zaměstnavateli pro jejich zaměstnance, protože pojistníkem je zaměstnavatel (zaměstnanec je pojištěný), který nemá státní příslušnost v klasickém slova smyslu.¹⁴⁴ Dále se vede teoretická diskuse, zda bod třetí rozšiřuje okruh právních řádů, které si mohou smluvní strany zvolit podle ust. čl. 7 odst. 3, nebo se jedná naopak o jedinou možnost volby, bez jejíhož provedení se použije právo místa rizika. Zde se jednoznačně kloním k tomu, že se jedná o rozšíření možné volby práva nad rámec ostatních bodů ust. čl. 7 odst. 3.

Ve vztahu k bodu 4 není zcela jasné, proč je tato možnost volby práva zúžena pouze na aplikaci práva členského státu EU, která má za následek diskriminaci pojistitelů ze třetích států. Zřejmě se jedná opět o projev snahy poskytnout ochranu potenciálně slabší smluvní straně prostřednictvím aplikace práva některého ze členských států, které obsahuje implementovanou právní úpravu na ochranu spotřebitele.

Účelem bodu 5 je zamezení štěpení obligačního statutu u pojištění **podnikatelů** a tím i zamezení problémů spojených s použitím více právních řádů v případě rozštěpeného obligačního statutu.

Lze tedy shrnout, že důvodem omezení volby práva podle bodu 1 až 4 je především ochrana slabší smluvní strany, která vychází z právní úpravy obsažené ve směrnici o životním (ust. čl. 32 odst. 2 směrnice 2002/83) a neživotním pojištění [ust. čl. 7 odst. 1 písm. c) a e) směrnice 88/357].

Jestliže v případech uvedených pod body 1, 2 nebo 5 poskytují uvedené **členské státy větší míru volnosti při volbě rozhodného práva pro pojistné smlouvy**, mohou smluvní strany této volnosti využít. Toto ustanovení Nařízení Řím I poskytuje členským státům EU možnost rozšířit volbu práva o další hraniční určovatele, nicméně vede i k určité míře právní nejistoty, protože je třeba vždy zkoumat, zda daný členský stát možnost volby práva rozšířil. V České republice k takovému rozšíření zatím nedošlo. K rozšíření možnosti

¹⁴⁴ Rauscher, T. (vyd.): *Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht: Kommentar*, sv. 3, Sellier, Mnichov 2011, s. 354–355.

volby práva podle ust. čl. 7 odst. 3 Nařízení Řím I by mělo dojít přijetím návrhu nového zákona o mezinárodním právu soukromém, který v ust. § 87 s rozšířením volby práva počítá. Širší možnost provedení volby práva není vyloučena ani v případě, že ji stávající ZMPS v ust. § 9 až § 10b připouští. V některých členských státech EU byly v této souvislosti přijaty novelizace jejich zákonů o mezinárodním právu soukromém (např. v Německu zákonem o úpravě mezinárodního práva soukromého v souvislosti s přijetím Nařízení Řím I ze dne 25. června 2009 a v Rakousku zákonem č. 109 ze dne 17. listopadu 2009¹⁴⁵). V Rakousku byl v souvislosti se vstupem v platnost Nařízení Řím I zrušen spolkový zákon o mezinárodním smluvním pojistném právu. V této souvislosti se v odborné literatuře objevuje názor, že právo určené na základě takto rozšířené volby práva může připouštět další odkaz v rozporu s ust. čl. 20.¹⁴⁶ Domnívám se, že by akceptování tohoto názoru bylo v rozporu s účelem právní úpravy obsažené v ust. čl. 20 Nařízení Řím I, která zásadně další odkaz nepřipouští. Autoři této myšlenky navíc demonstrují tento závěr na příkladu Anglie, která uzákonila Nařízení Řím I bez využití této možnosti.

Pokud **nebude stranami zvoleno rozhodné právo,**¹⁴⁷ **bude se pojistná smlouva řídit právem členského státu EU, v němž se riziko nachází v okamžiku uzavření smlouvy.** Ustanovení Nařízení Řím I ohledně jiných než velkých pojistných rizik neobsahuje únikovou doložku, což je odůvodněno zájmem na ochraně slabší smluvní strany. Toto ustanovení je předmětem kritiky některých autorů s ohledem na pojistníky, kteří si sami vyhledávají nejvýhodnější podmínky pro uzavření pojistné smlouvy, resp. zajištění optimálního pojistného krytí. Okruh těchto osob s víceméně dokonalým přehledem o pojistném trhu zřejmě nevyžaduje ochranu jako slabší smluvní strana v pojetí ust. čl. 7 odst. 3 Nařízení Řím I. Lze dospět k závěru, že prostřednictvím úpravy Nařízení Řím I je těmto osobám omezen přístup k zahraničním pojistným produktům, přestože jsou dobře obeznámeny s jejich charakteristi-

¹⁴⁵Nové ust. § 35a vložené do rakouského spolkového zákona o mezinárodním právu soukromém tímto zákonem poskytuje obecně všem pojistníkům ochranu, kterou zajišťuje v ust. čl. 6 odst. 2 věta druhá Nařízení Řím I pouze spotřebitelům.

¹⁴⁶Plender, R., Wilderspin, M.: *The European Private International Law of Obligations*, 3. vyd., Sweet & Maxwell/Thomson Reuters, Londýn 2009, s. 283.

¹⁴⁷Tato kolizní norma se samozřejmě použije i v případě, že volba práva bude neplatná, nebo bude provedena jen pro část smluvního vztahu.

kou včetně obsahu cizího práva.¹⁴⁸ Určitý nedostatek lze spatřovat i v tom, že čl. 7 Nařízení Řím I vychází pouze z aplikace rozhodného práva a nepočítá s aplikací jiných instrumentů, jakými jsou Zásady evropského pojišťovacího smluvního práva (*Principles of the European Insurance Contract Law*).¹⁴⁹ Bod č. 13 Odůvodnění Nařízení Řím I sice umožňuje stranám, aby do svých smluv začlenily v podobě odkazu nestátní normy, nicméně to je zjevně možné pouze v případě, že to připouští rozhodné právo určené podle ust. čl. 7. Nezbyvá tedy než vyčkat, zda Evropská unie v budoucnu přijme Zásady evropského pojišťovacího smluvního práva způsobem předvídaným v bodu č. 14 Odůvodnění Nařízení Řím I.

Jestliže pojistná smlouva týkající se jiného než velkého rizika kryje rizika nacházející se ve více než jednom členském státě, považuje se smlouva v případě neprovedení volby práva za složenou z několika smluv, z nichž se každá týká pouze jednoho členského státu (rozštěpený obligační statut).¹⁵⁰ Proto lze stranám pojistné smlouvy doporučit (pokud je to možné podle ust. čl. 7 odst. 3) provést volbu práva a štěpení obligačního statutu tak zamezit. S ohledem na shora uvedené odlišné pojetí umístění pojistného rizika ve směrnících o životním a neživotním pojištění by bylo vhodné za účelem zjednodušení namísto rozštěpeného obligačního statutu (v ust. čl. 7 odst. 5) *de lege ferenda* použít jednotný hraniční určovatel místa bydliště pojistníka. Na příkladu pojištění vozového parku mezinárodního přepravce lze demonstrovat komplikace, které mohou vzniknout v případě štěpení práva, protože ukládá-li alespoň jeden stát, kde se nachází riziko, uzavření povinného pojištění, musí být s pojistnou smlouvou nakládáno, jako by byla složena z více smluv podrobených různým právním řádům.

Ustanovení čl. 7 odst. 4 Nařízení Řím I obsahuje úpravu týkající se obligatorních pojištění, která platí jak pro velká (ust. čl. 7 odst. 2), tak i pro hromadná rizika (ust. čl. 7 odst. 3). Toto ustanovení stanoví přednost práva **členského** státu, ukládajícího povinnost k uzavření pojištění před právem **členského** státu místa pojistného rizika. Navíc je umožněno členským státům, aby stano-

¹⁴⁸ Srov. Heiss, H.: Insurance contracts in Rome I: Another recent failure of the european legislature, *Yearbook of Private International Law*, 10/2008 na s. 272.

¹⁴⁹ K dispozici v příloze této publikace.

¹⁵⁰ Se štěpením obligačního statutu mohou být v případě neprovedení volby práva spojeny i další komplikace (např. zvýšené náklady na uzavření smlouvy, odlišné pojistné podmínky pro jednotlivá rizika atd.).

vily, že se bude aplikovat právo státu stanovící obligatorní pojištění v plném rozsahu. Takové ustanovení vede opět k nutnosti přezkoumávání individuální právní úpravy jednotlivých členských států EU v rozporu s principem právní jistoty a jednotnosti kolizní úpravy pojistných smluv podle Nařízení Řím I. Přednost před volbou práva ve smyslu ust. čl. 7 odst. 2 a odst. 3 bude mít právo členského státu ukládající pojištění jen, když tak výslovně stanoví použitelná právní úprava členského státu. Předmětné ustanovení nezohledňuje ani existenci právní úpravy povinných pojištění ve třetích státech, tj. v případě těchto pojištění se opět aplikují ust. čl. 3, 4 a 6.

V souladu s ust. čl. 6 odst. 1 Nařízení Řím I se ust. čl. 7 vztahuje i na spotřebitelské smlouvy. Na pojistné smlouvy se spotřebiteli se tak vztahuje jak právní úprava ohledně omezené možnosti provedení volby práva, tak i aplikace hraničního určovatele práva místa rizika v době uzavření smlouvy pro případ neprovedení volby práva. Spornou otázkou je, zda se na spotřebitele vztahuje i možnost využít širší volbu práva poskytnutou rozhodným právem členského státu EU podle čl. 7 odst. 3 pododstavec druhý.¹⁵¹

1.3.3 Aplikace imperativních norem v oblasti pojistného práva podle ust. čl. 9 Nařízení Řím I

Nařízení Řím I definuje jako nutně použitelné normy, jejichž „dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, spo-

¹⁵¹H. Heiss se domnívá, že je zde třeba aplikovat čl. 6 odst. 2 Nařízení Řím I, podle kterého v důsledku této volby práva nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit a jež by se použila v případě neexistence volby práva na základě čl. 6 odstavce 1 Nařízení Řím I. H. Heiss tedy upřednostňuje teleologický výklad (srov. Heiss, H.: Insurance contracts in Rome I: Another recent failure of the european legislature, Yearbook of Private International Law, 10/2008, s. 265).

Na druhé straně čl. 6 odst. 2 hovoří **pouze o volbě práva podle ust. čl. 3** Nařízení Řím I a nezmiňuje čl. 7. A naopak čl. 6 odst. 1 stanoví, že nejsou dotčena ust. čl. 5 až 7. Na základě systematického výkladu lze tedy dospět k závěru, že možnost „rozšíření“ volby práva členského státu EU podle ust. čl. 7 odst. 3 pododstavec 2 se aplikuje i na spotřebitele bez ohledu na ust. čl. 6 odst. 2 Nařízení Řím I. Jiná situace ovšem nastává v případě omezení aplikace práva třetího státu na základě „rozšířené“ volby práva podle čl. 3 odst. 4 Nařízení Řím I, jestliže se všechny prvky daného právního vztahu v okamžiku provedení volby práva týkají pouze jednoho či více členských států. V tomto případě se aplikují kogentní ustanovení práva EU (příp. v jeho implementované podobě do práva členského státu) platná v členském státě *lex fori*.

lečenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo“. Z tohoto vymezení je jasné, že se bude jednat především o právní normy obsažené v předpisech z oblasti státního dozoru v pojišťovnictví a povinného pojištění. Zdrojem imperativních norem v oblasti soukromoprávních pojistných smluv budou především předpisy na ochranu spotřebitele,¹⁵² jestliže pojistník bude zároveň splňovat definici pojmu spotřebitele. Podle ust. čl. 9 odst. 2 se aplikují vždy imperativní normy *lex fori*. Vedle nich se použijí také imperativní normy místa plnění závazku (*lex loci solutionis*), jestliže pokládají plnění smlouvy za protiprávní. Při uzavírání pojistné smlouvy musí být proto zkoumáno, zda její ustanovení neodporují nutně použitelným normám tohoto třetího státu. U imperativních norem třetího státu má být posuzován jejich charakter, účel a důsledky aplikace. V případě střetu imperativní normy rozhodujícího orgánu a místa plnění bude mít logicky přednost první z nich, jestliže obě normy budou řešit stejnou právní otázku. Autonomní vymezení okruhu imperativních norem z oboru pojistného práva ve smyslu ust. čl. 9 odst. 1 bude náležet v poslední instanci opět Soudnímu dvoru EU.

1.3.4 Zvláštnosti kolizní úpravy povinných pojištění v Nařízení Řím I

Kolizní právní úprava povinného pojištění se vztahuje pouze na povinnost stanovenou členskými státy EU, a nikoliv třetími státy. Na pojistné smlouvy, pro které členský stát EU ukládá povinnost uzavřít pojištění, se vztahují podle čl. 7 odst. 4 Nařízení Řím I tato dodatečná pravidla (tato úprava má přednost před ust. § 64 zákona o pojistné smlouvě):

a) povinnost uzavřít pojištění není splněna u pojistné smlouvy, která není v souladu se zvláštními ustanoveními týkajícími se daného pojištění platnými v členském státě, který tuto povinnost ukládá. Pokud je právo členského státu, ve kterém se nachází riziko, v rozporu s právem členského státu, který ukládá povinnost uzavřít pojištění, je rozhodným právem právo státu ukládajícího povinnost uzavřít pojištění (smyslem věty druhé je upřednostnění veřejného zájmu před

¹⁵² Může se jednat samozřejmě i o jiné imperativní normy týkající se např. povinnosti mlčenlivosti lékaře a ochrany osobních údajů v případě smlouvy o životním pojištění.

zájmem jednotlivce, přičemž platí, že se přednostně použije právo členského státu, který stanoví přísnější podmínky pro sjednání povinného pojištění);

b) odchýlně od ustanovení Nařízení Řím I o právu rozhodném pro pojistné smlouvy ohledně velkých a hromadných rizik (a smluv se spotřebiteli) *může členský stát stanovit, že pojistná smlouva se bude řídit právem členského státu, který ukládá povinnost uzavřít pojištění*. Tomuto ustanovení Nařízení Řím I odpovídá ust. § 64 zákona o pojistné smlouvě. Nařízení Řím I prostřednictvím této úpravy umožňuje členským státům stanovit, že se aplikuje jejich vnitrostátní úprava povinného pojištění. Aplikaci ust. čl. 7 odst. 4 nelze vyloučit volbou práva. Na toto ustanovení se použije ustanovení Nařízení Řím I ohledně štěpení obligačního statutu (dále srov. výše výklad k ust. čl. 7 v podkapitolách 1.3.1 a 1.3.2).

1.3.5 Mezitímní závěr ohledně kolizní právní úpravy pojistných smluv v Nařízení Řím I

Ze shora uvedeného přehledu kolizní úpravy je zřejmé, že Nařízení Řím I trpí minimálně třemi **nedostatk**y:

- 1) neupravuje speciálně právo rozhodné pro skupinová pojištění,
- 2) obsahuje složitou kombinaci zvláštní a obecné kolizní úpravy,
- 3) vyvolává určitou míru nejistoty s ohledem na odkazy na vnitrostátní úpravu mezinárodního práva soukromého.

Kolizní úprava pojistných smluv v Nařízení Řím I nevyhovuje potřebám současné praxe smluvního pojistného práva. Pojistitelé se budou pokud možno vždy snažit provést volbu rozhodného práva a vyhnout se složitému systému kolizních norem použitelných v případě volby práva. Pojistníci si zpravidla nebudou této právní úpravy vědomi anebo jí nebudou bez potřebných právních znalostí vůbec rozumět. Pojistníci v postavení slabší smluvní strany se proto budou často muset spolehnout na ochranu v rámci kolizní úpravy spotřebitelských věcí, která se však v řadě případů nepoužije. Autor této publikace se kloní k názoru, že by bylo nejvhodnější ust. čl. 7 zrušit a zařadit pro případ neprovedení volby práva do ust. čl. 4 odst. 1 nově jediný hraniční určovatel pro pojistné smlouvy, a to právo sídla pojistitele. Na pojistné smlouvy, jejichž smluvní stranou je spotřebitel, by se použilo ust. čl. 6, které poskytuje slabší

smluvní straně dostatečnou ochranu.¹⁵³ Ust. čl. 6 by však muselo být přeformulováno tak, aby bylo aplikovatelné i na pojistné věci. Dále by bylo nutné, aby Dánsko přistoupilo k Nařízení Řím I, protože jinak by stále aplikovalo svou kolizní právní úpravu obsažnou ve směrniciích o životním a neživotním pojištění a Římské úmluvě, která by byla s novou úpravou nekompatibilní. Navrhované řešení tedy není za současného právního stavu bez provedení shora uvedených změn a přistoupení Dánska k Nařízení Řím I zatím realizovatelné.

¹⁵³ Shodně M. Fricke in Rauscher, T. (vyd.): *Europäisches Zivilprozeß- und Kollisionsrecht: Kommentar*, sv. 3, Sellier, Mnichov 2011, s. 377.